

UDK: 327:502/504:061.1](497.13)

Biblid 1451-3188, 12 (2013)

Год XII, бр. 45–46, стр. 227–238

Извори научни рад

Драгољуб ТОДИЋ¹
Душко ДИМИТРИЈЕВИЋ²

УГОВОР О ПРИСТУПАЊУ РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И ОДРЕДБЕ О ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ³

ABSTRACT

The paper analyzes provisions of the Treaty between the Member States of the European Union (EU) and the Republic of Croatia (Croatia) on Croatia's accession to the EU which are related to the environment. Special attention was paid to the fact that the Treaty of Accession for a number of secondary EU legislation set transitional periods, i.e. dumping duties of the new Member States to ensure full implementation of the EU legislation on the day of admission to this organization. Bearing that in mind, the second part analyzes the level of harmonisation of the laws in the environmental field with the *acquis*, for the group of laws that were adopted by the Croatian Parliament in the last stage of the Croatian accession to the EU. The paper compares the content of the norms of the Treaty which lays down transitional periods and reasoning content of the laws passed by the Croatian Parliament. The following question is considered:

¹ Др Драгољуб Тодић, Институт за међународну политику и привреду, Београд.
Електронска адреса аутора: d.todic@diplomacy.bg.ac.rs.

² Др Душко Димитријевић, Институт за међународну политику и привреду, Београд.
Електронска адреса аутора: dimitrijevic@diplomacy.bg.ac.rs.

³ Рад је реализован у оквиру научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, Министарства просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије, евиденциони број 179029, за период 2011–2014. године.

whether the fact that the Treaty of Accession provided transitional periods for the 8 directives and 2 regulations means that at the time of accession of the Republic of Croatia in the EU (1 July 2013), there was provided level of full compliance of all the other regulations of Croatia in the field of environment, as well as the method of their application. The results show that by the date of Croatia's accession to the EU there was not provided a full transfer of part of the secondary character regulations in the national legal system and that this fact has not been stated in the Treaty of Association.

Key words: Accession to the European Union, Accession Treaty, Croatia, Serbia, environment, transitional measures, transitional periods.

1) ОДРЕДБЕ О ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ У УГОВОРУ О ПРИСТУПАЊУ

На прописе који се односе на животну средину непосредно упућује члан 15. и члан 18. Акта о условима приступања РХ ЕУ. Чланом 15. овог документа предвиђа се да се „акти наведени у Прилогу III прилагају... како је наведено у том прилогу“. Чланом 18. истог документа прописано је да се „мере наведене у Прилогу IV примењују под условима утврђенима у том Прилогу.“ Осим тога, уз Уговор је придодат и посебан протокол који се односи на климатске промене, тј. примену Кјото протокола.

У делу 8. Прилога III Акта о приступању наведена су два прописа ЕУ који се односе на климатске промене. То су: 1. Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 2003. о успостављању система трговине јединицама емисије гасова са ефектом стаклене баште (ГХГ) унутар Заједнице и о измени Директиве Савета 96/61/ЕЗ и 2. Одлука бр. 406/2009/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. о мерама држава чланица за смањење њихових ГХГ емисија с циљем испуњавања обавеза Заједнице у погледу смањења емисија ГХГ до 2020. У члану 9. (први став) Директиве додаје се следећа реченица: „Укупна количина јединица емисије на нивоу Заједнице повећава се као резултат приступања Хрватске само за количину јединица емисије које Хрватска понуди на аукцији у складу са чланом 10. став 1.“ У прилогу II.а. истог прописа се додаје реч „Хрватска 26%“. У Прилогу II, Одлуке бр. 406/2009/ЕЗ иза „Француска“, уметне се „Хрватска 11%“, чиме се прописују границе емисија ГХГ за нову државу чланицу у 2020. години, у поређењу са нивоом емисија из 2005. године. Члан 18. Акта упућује на Прилог V у којем су наведене мере које се примењују под условима утврђеним овим прилогом. У тачки 10. овог прилога обухваћени су прописи ЕУ који се односе на шест области хоризонтално законодавство, квалитет ваздуха, управљање отпадом, квалитет вода, интегрисано спречавање и контролу загађивања и хемикалије.

Хоризонтално законодавство

Уговором о приступању РС ЕУ уговорени су прелазни рокови у односу на два прописа ЕУ који су у самом Уговору означени да припадају прописима хоризонталног карактера. То су: 1) Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета о успостављању система трговине дозволама за емисије гасова са ефектом стаклене баште (ГХГ) унутар Заједнице и о измени Директиве Савета 96/61/ЕЗ и 2) Уредба Комисије (ЕУ) бр. 920/2010 о стандардизованом и заштићеном систему регистара у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлуком бр. 280/2004/ЕЗ Европског парламента и Савета.

1) У погледу примене Директиве 2003/87/ЕЗ Уговором су предвиђена одступања која се односе на укључивање свих летова између два аеродрома који се налазе на хрватском државном подручју те свих летова између аеродрома који се налази на хрватском државном подручју и аеродрома који се налази у земљи изван подручја ЕПП-а („додатне зракопловне дјелатности“). Предвиђено је неколико прелазних рокова. Када се ради о члану 3.ц став 2. предвиђено је да раздобље из члана 13. става 1. које почиње 1. јануара 2013, за додатне ваздухопловне делатности почиње 1. јануара 2014. Што се тиче става 4. истог члана Комисија одлучује, на основу поступка из исте одредбе, о историјским емисијама из ваздухопловства за додатне ваздухопловне делатности у року од шест месеци од дана приступања. За примену става 3д. предвиђена су два одступања. Прво, за став 2. овог члана примена тече од 1. јануара 2014. године. Друго, за став 3. „о приписаним емисијама из ваздухопловства од додатних ваздухопловних делатности одлучује Комисија за референтну годину 2010. на основу најбољих расположивих података.“ У погледу примене става 3е члана 3. предвиђено је шест изузетака.

2) Када се ради о примени Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 920/2010 Уговор о приступању РХ ЕУ предвиђа да се чланови 16, 29, 41, 46. и 54. и Прилог VIII, у вези са ваздухопловним делатностима у Хрватској примењују од 1. јануара 2014. године.

Квалитет ваздуха

У делу који се односи на квалитет ваздуха уговорени су прелазни рокови за спровођење тачке А и тачке Б Прилога XIV Директиве 2008/50/ЕЗ Европског парламента и Савета о квалитету ваздуха у животној средини и чистијем ваздуху за Европу. Референтна година из тачке А става 1. је друга година након завршетка године приступања Хрватске. Показатељ просечне

изложености за ту референтну годину је средња концентрација у години приступања те првој и другој години након године приступања. Циљ смањења изложености израчунава се у односу према показатељу просечне изложености у референтној години која је друга година након завршетка године приступања Хрватске.

Управљање отпадом

Једини пропис ЕУ у области управљања отпадом за који је Уговором о приступању РХ ЕУ предвиђен прелазни рок за примену је Директива Савета 1999/31/ЕЗ о одлагалиштима отпада и то у односу на члан 5. и члан 14. Захтев за смањење количине биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на одлагалишта на 75%, 50%, односно 35% укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног у 1997. години у Хрватској примењује се у складу са следећим роковима: до 31. децембра 2013. године удео биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на одлагалишта смањује се на 75% укупне количине (по тежини) биоразградивог комуналног отпада произведеног у 1997. години; до 31. децембра 2016. године смањује се на 50% и до 31. децембра 2020. године смањује се на 35%. Сва постојећа одлагалишта у Хрватској морају испуњавати захтеве Директиве до 31. децембра 2018. године, осим захтева утврђених у Прилогу I тачка 1. Хрватска има обавезу да обезбеди поступно смањивање отпада одложеног на постојеће дивље депоније у складу са следећим годишњим максималним количинама: до 31. децембра 2013. године: 1 710 000 тона; до 31. децембра 2014. године: 1 410 000 тона; до 31. децембра 2015. године: 1 210 000 тона; до 31. децембра 2016. године: 1 010 000 тона; до 31. децембра 2017. године: 800 000 тона.

Квалитет вода

За неке одредбе Директиве Савета 91/271/ЕЕЗ о третману комуналних отпадних вода и Директиве Савета 98/83/ЕЗ о квалитету воде намењене за људску потрошњу Уговор о приступању РХ ЕУ садржи прелазне одредбе. 1) За Директиву Савета 91/271/ЕЕЗ предвиђена су одступања у погледу примене чланова 3–7. Захтеви у погледу система за сакупљање и третман комуналних отпадних вода примењују се у Хрватској од 1. јануара 2024. године у складу са следећим прелазним циљевима: до 31. децембра 2018. године обезбедиће се усклађеност у агломерацијама већим од 15 000 еквивалент становника; до 31. децембра 2020. године биће обезбеђена усклађеност у агломерацијама већим од 10 000 еквивалент становника чије се отпадне воде испуштају у осетљива подручја, као и за уређаје за прочишћавање отпадних вода који су

смештени у одговарајућим сливним подручјима Дунава и других осетљивих подручја; до 31. децембра 2023. године обезбедиће се усклађеност у агломерацијама већим од 2 000 еквивалент становника. 2) Уговор о приступању РХ ЕУ предвиђа да је прелазни рок за микробиолошке параметре и индикаторске параметре (утврђене у Прилогу I – Део А, односно Делу Ц Директиве Савета 98/83/ЕЗ) 1. јануар 2019. године и то само за одређене тачно набројане зоне водоснабдевања у Хрватској.

Интегрисано спречавање и контрола загађивања

У овој групи, Уговором о придруживању РХ ЕУ обухваћене су три директиве: 1) Директива Савета 1999/13/ЕЗ о ограничавању емисија испарљивих органских једињења која настају употребом органских растварача у одређеним активностима и постројењима, 2) Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савета о ограничавању емисија одређених загађујућих материја у ваздух из великих уређаја за ложење и 3) Директива 2008/1/ЕЗ Европског парламента и Савета о интегрисаном спречавању и контроли загађења. 1) За Директиву Савета 1999/13/ЕЗ предвиђено је одлагање примене две групе одредаба (и то члана 5. и Прилога IIА и IIБ), тј. граничне вредности ових емисија се примењују од датума који су наведени и у односу на тачно дефинисана постројења. Прилог IIА садржи табелу контрола граничних вредности емисије, а Прилог IIБ шему смањења за одређене категорије оператера. За два постројења, обавеза примене овог дела ове директиве почиње да тече од 1. јануара 2014. године. Од 1. јануара 2015. године обавеза примене почиње да тече за три постројења. Највећу групу постројења (укупно 36) чине она за која примена ових одредаба почиње да тече од 1. јануара 2016. године. Одлагање примене члана 5. предвиђено је само у делу који се односи на став 3. тачка б. (обавеза оператера да надлежном телу докаже да се за поступке премазивања у бродоградњи користе најбоље расположиве технике). 2) Одлагање примене одредби које се односе на граничне вредности емисија за сумпор-диоксид, азотне оксиде и чврсте честице (члан 4. ставови 1. и 3. Директиве 2001/80/ЕЗ) предвиђено је до 1. јануара 2018. године. Ова врста прелазног рока предвиђена је за десет постројења. 3) Када се ради о једној од најсложенијих директива у области контроле загађења (Директива 2008/1/ЕЗ) Уговор о приступању РХ ЕУ садржи различите прелазне рокове: од 1. јануара 2014. године до 1. јануара 2018. године. За сва постројења која подлежу обавезама из овог прописа уговорено је одлагање примене члана 5. става 1, који се односи на обавезу функционисања постројења у складу с граничним вредностима емисија, еквивалентним параметрима или техничким мерама на основу најбољих

расположивих техника (у складу с чланом 2. тачка 12). Предвиђа се одлагање примене захтева које треба да испуне у погледу издавања дозвола за постојећа постројења. У шест група су разврстана сва индустријска постројења која подлежу под обавезе из ове директиве а за која је предвиђено одлагање примене. За највећи број постројења (укупно 14 постројења) договорен је најдужи прелазни период од 4,5 година (до 1. јануара 2018. године).

Управљање хемикалијама

У делу прописа ЕУ који се односе на управљање хемикалијама прелазне мере су предвиђене за Уредбу (ЕЗ) бр. 1907/2006 Европског парламента и Савета о регистровању, оцењивању, одобравању и ограничавању хемикалија (REACH), оснивању Европске агенције за хемикалије те о измени Директиве 1999/45/ЕЗ и престанку важења Уредбе Савета (ЕЕЗ) бр. 793/93 и Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 1488/94, као и Директиве Савета 76/769/ЕЕЗ и Директива Комисије 91/155/ЕЕЗ, 93/67/ЕЕЗ, 93/105/ЕЗ и 2000/21/ЕЗ. Примена неколико одредби овог прописа се одлаже. Најпре, продужава се рок за регистрацију и предрегистрацију супстанци које су наведене у члану 23. ставови 1. и 2, као и члану 28, произвођачима супстанци, увозницима и произвођачима производа с пословним седиштем у Хрватској. Одобрава се раздобље прилагођавања од шест месеци од дана приступања за предрегистрацију супстанци у поступном увођењу. Датум првог и другог рока за регистрацију који су утврђени у члану 23. ставовима 1. и 2. је 12 месеци од дана приступања. Осим тога, почетак примене одредби чланова 6, 7, 9, 17, 18. и 33. се одлаже за шест месеци од дана приступања. Ове одредбе се односе на следећа питања: општу обавезу да се региструју супстанце (члан 6), регистрацију и нотификацију супстанци у производима (члан 7), изузетке од опште обавезе регистрације (члан 9), регистрацију интерних изолованих интермедијера (члан 17), регистрацију превезених изолованих интермедијера (члан 18) и дужност достављања информација о супстанцама у производима (члан 33).

II) ПРОПИСИ КОЈЕ ЈЕ РХ УСВОЈИЛА У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ ПРИСТУПАЊА ЕУ

У завршној фази приступања ЕУ (мисли се пре свега на прву половину 2013. године) РХ је усвојила неколико кључних закона у области животне средине чиме је остварено (или покушано да се оствари) потпуно усаглашавање националних прописа са прописима ЕУ. Интересантно је да је Европска комисија у свом извештају од 10. октобра 2012. године (скоро девет

месеци пре датума пријема и више месеци пре него што је Хрватски сабор донео прописе којима је обезбеђена усаглашеност националних прописа са прописима ЕУ - у делу за који је то обезбеђено) констатовала да „Хрватска опћенито испуњава обвезе и захтјеве који произлазе из приступних преговора и требала би бити способна проводити правну стечевину од дана приступања у подручјима ... *околиша*.“ а) Законом о заштити околиша (Народне новине, бр. 80/2013) се „у правни поредак РХ преноси 11 директива и „утврђује оквир за спровођење“ IV уредбе (члан 2). У документацији која је приложена уз Предлог закона који је достављен Хрватском сабору, експлицитно се констатује да није остварено потпуно усаглашавање до датума пријема РХ у ЕУ (1. јули 2013). Тако, на пример, у „Изјави о усклађености (нацрта) приједлога прописа с правном стечевином Еуропске уније“ констатује се да су одредбе секундарних извора права ЕУ „дјелимично пренесене“ у предлог прописа и да ће се потпуно усклађивање постићи „доношењем додатних подзаконских прописа“. У одговору на питање које се односи на рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености предлога прописа „с правном стечевином Еуропске уније“ наводи се да је то „1 српањ 2013. године“. Истовремено, прелазним одредбама Закона се оставља рок од годину дана у којем Влада, односно надлежни министар имају обавезу да донесу подзаконске прописе из члана 268. и 269. б) Закон о заштити ваздуха Хрватски сабор је усвојио 28. 8. 2011. године (Народне новине, бр. 130/2011) и у Изјави о усклађености се констатује да ће потпуна усклађеност бити постигнута „до уласка Републике Хрватске у ЕУ.“ Подсећамо, Уговор о приступању РХ ЕУ предвиђа прелазни рок за одредбе Директиве 2008/50/ЕЗ које се односе на референтну годину и показатељ просечне изложености. ц) Када је у питању област управљања отпадом, интересантно је да је Закон о одрживом господарству отпадом (Народне новине, бр. 94/2013) Хрватски сабор усвојио 15. јула 2013. године. Дакле, након датума приступања РХ ЕУ. Али, ни овим касније усвојеним законом није обезбеђено потпуно преношење прописа ЕУ у национални правни систем. Притом се у образложењу Предлога закона (достављен Хрватском сабору само неколико дана пре званичног пријема РХ у ЕУ, тј. 26. јула 2013, бр. 022–03/13–01/167), у одговору на питање „је су ли одредбе секундарних извора права Еуропске уније у потпуности пренесене у приједлог прописа (образложење)“ констатује да ће се за неке директиве „потпуно усклађивање постићи доношењем додатних подзаконских и осталих прописа“. А сам Закон у прелазним одредбама предвиђа, између осталог, да ће Влада донети уредбе које проистичу из овог закона у року од 12 месеци од дана ступања на снагу овог закона. Исти рок је предвиђен и као обавеза министра у погледу доношења потребних правилника (члан 182. став

1. и 2). Истовремено, треба констатовати да је у Уговору о приступању РХ ЕУ прелазни рок, када је у питању управљање отпадом, предвиђен једино за примену Директиве Савета 1999/31/ЕЗ о одлагалиштима отпада и то њеног члана 5. који се односи на смањење количине биоразградивог комуналног отпада који се одлаже на одлагалишта и члана 14. који се односи на поступање са постојећим одлагалиштима. д) Када је у питању област управљања водама, Хрватски сабор је Закон о водама усвојио још 11. 12. 2009. године (Народне новине, бр. 153/2009) и у Изјави о усклађености се набрајају секундарни прописи ЕУ. Тврди се да се „Законом ... преузимају одредбе наведених директива и ствара правни темељ за доношење подзаконских аката“. Обе директиве које се спомињу у Уговору о приступању и за које су уговорени прелазни рокови, на листи су секундарних прописа ЕУ са којима је извршено усклађивање (Директива 91/271/ЕЗ о третману комуналних отпадних вода и Директива 98/83/ЕЗ о квалитету воде намењене за људску потрошњу). У предлогу за прву измену овог закона од 25.10.2011. године (Народне новине, бр. 130/2011) нема директног упућивања ни на једну од директива коју спомиње Уговор о приступању. У априлу 2013. године усвојене су нове измене и допуне овог закона (Народне новине, бр. 56/2013) и у члану 1. набраја се 13 директива ЕУ које се преносе у правни поредак РХ. На овом списку су обе директиве споменуте у Уговору о приступању (тачка 4. и тачка 13, с тим што се у случају ове друге директиве преношење у правни поредак РХ односи само на члан 1, 2.1, и 4.2). Истовремено, у Изјави о усклађености, када се наводе одредбе секундарних извора права ЕУ са којима је обезбеђена усклађеност, не спомиње се ниједна од ове две директиве. Међутим, констатује се да ће поједине одредбе секундарних извора права ЕУ „бити у потпуности пренесене у подзаконске акте који ће бити донијети након ступања на снагу Закона ...“

Хрватска је, ради усклађивања са Директивом 98/83/ЕЗ о квалитету воде намењене за људску потрошњу (за чију је примену у делу који се односи на микробиолошке и индикаторске параметре Уговором о приступању уговорен прелазни рок за неке зоне водоснабдевања) усвојила посебан закон (Народне новине, бр. 56/2013). Овим законом је предвиђено да потпуно усклађивање са Директивом треба да се оствари доношењем Правилника о параметрима здравствене исправности воде за пиће. Међутим, рок за доношење овог правилника истиче након уласка Хрватске у ЕУ (крај октобра 2013. године, члан 47. Закона). Овоме треба додати и чињеницу да је истим законом предвиђено да један део његових одредби (члан 38, ст. 1. и 2, т. 3. и 4; чланови 39–43) почиње да важи тек од 1. јануара 2014. године, што значи, након уласка ове државе у ЕУ. е) Може бити интересантно да међу

директивама, које се овим законом „преносе“ „у правни поредак Републике Хрватске“, нема ниједне од три из области интегрисаног спречавања и контроле загађивања за које је, Уговором о приступању РХ ЕУ, предвиђен прелазни рок. Прелазни рок је предвиђен, између осталог, и за Директиву 2008/1/ЕЗ. Закон о заштити околиша оставља на снази Уредбу о поступку утврђивања обједињених увјета заштите околиша (Народне новине, бр. 114/2008), која је донета на основу претходног Закона о заштити околиша (Народне новине, бр. 110/2007) (члан 271. ст. 2). ф) За Закон о хемикалијама, који је усвојен у Хрватском сабору 1. 2. 2013. године (Народне новине, бр. 18/2013), констатује се у Изјави о усклађености да су одредбе секундарних извора права ЕУ „у потпуности пренесене у приједлог прописа (образложење).“ Исто произилази и из Упоредног приказа подударања одредби прописа ЕУ с предлогом прописа који се даје у прилогу. Уговор о приступању РХ ЕУ предвиђа прелазне рокове за неке одредбе Уредбе (ЕЗ) бр. 1907/2006 која се не спомиње у списку релевантних „секундарних извора права Европске уније,“ иако се у Упоредном приказу подударања одредби прописа ЕУ с предлогом прописа наводе и неке одредбе ове уредбе (члан 1, 4, 14, 37, 126), и констатује да је са њима обезбеђена усаглашеност релевантних одредби Закона о хемикалијама. Међутим, преношење одредби Уредбе (ЕЗ) бр. 1907/2006 у национални правни систем спроведено је посебним Законом о спровођењу Уредбе (Народне новине, бр. 53/2008), односно Законом о изменама и допунама овог Закона који је усвојен 1. фебруара 2013. године (Народне новине, бр. 18/2013). г) Може бити интересантна ситуација са Законом о заштити природе (Народне новине, бр. 80/2013), који је Хрватски сабор усвојио непосредно пре пријема у ЕУ (21. јуна 2013. године). У Изјави о усклађености за овај закон се констатује да су одредбе секундарних извора права ЕУ „дјелимично пренесене“, а „потпуно усклађивање постићи ће се доношењем додатних подзаконских прописа“. Притом се у рубрици која се односи на рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености не наводи никакав датум. Међутим, треба подсетити да Уговор о приступању РХ ЕУ уопште не предвиђа прелазне рокове за прописе који се односе на област заштите природе.

III) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Начин како је РХ регулисала своје односе са ЕУ може бити од значаја за Републику Србију (РС) имајући у виду њене планове у вези са чланством у овој организацији. Споразум о Стабилизацији и придруживању недвосмислено јасно прописује обавезе РС у погледу усаглашавања националног

законодавства са прописима ЕУ. У сусрет преговорима о чланству требало би одговорити на питање до које мере и у односу на које прописе РС није у могућности да обезбеди потпуну примену прописа ЕУ до дана њеног пријема у ову организацију. Могуће је да би искуства других држава (посебно РХ) у погледу дужине рокова и врсте прописа за које су прелазни рокови уговорени могла бити интересантна како са становишта процене капацитета РС тако и са становишта могућег наступа у преговорима са ЕУ када они почну. У том смислу би требало имати у виду да Уговор о приступању РХ ЕУ садржи одредбе које се односе на област животне средине и то на двострук начин. Техничким би се могле сматрати одредбе којима се врши прилагођавање аката ЕУ чињеници да је примљена нова чланица (Прилог III Акта о приступању). У другом случају одредбама Уговора се предвиђају извесни прелазни рокови за примену одређених прописа ЕУ у РХ, као новој чланици. Овим су обухваћени неки делови прописа из неколико група прописа у области животне средине (хоризонтално законодавство, квалитет ваздуха, управљање отпадом, квалитет вода, интегрисано спречавање и контрола загађивања, управљање хемикалијама). Климатске промене су предмет регулисања у три дела Уговора (у делу Уговора који се односи на прилагођавање основних аката ЕУ, у делу који се односи на прелазне рокове и кроз посебан Протокол који је придодат Уговору). Уговором су уговорени прелазни рокови за примену одредаба укупно 8 директива и 2 уредбе. Најдужи прелазни рок (31. децембар 2023. године) уговорен је за примену Директиве 91/271 о третману комуналних отпадних вода. Анализа неких закона РХ и то, пре свега, неких којих су донети у последњој фази приступања РХ ЕУ, показује да постоје извесне разлике између садржаја одредби Уговора о приступању и стања усаглашености националних прописа са прописима ЕУ. За неке прописе РХ није обезбеђена потпуна усаглашеност са прописима ЕУ до датума њеног ступања у чланство ЕУ (1. јули 2013). За неке секундарне прописе ЕУ је остављено да се њихово потпуно преношење у национални правни систем РХ спроведе подзаконским прописима чије се доношење предвиђа у периоду након уласка РХ у ЕУ иако то није констатовано у Уговору о приступању. У неким случајевима се ради о прописима ЕУ за које су предвиђени прелазни рокови. У случају Закона о заштити природе прелазни рокови нису предвиђени иако у моменту пријема РХ у ЕУ није била обезбеђена потпуна усаглашеност националних прописа са прописима ЕУ.

IV) ЛИТЕРАТУРА

- Becker U., *EU-Enlargements and Limits to Amendments of the E.C. Treaty*, Jean Monnet Working Paper 15/01, <http://centers.law.nyu.edu/jeanmonnet/archive/papers/01/013801.html>. (11.7.2013).
- Europska Komisija, *Radni dokument Komisije, Sveobuhvatno izvješće o praćenju Hrvatske priloženo uz Priopćenje Komisije Europskom Parlamentu i Vijeću o glavnim nalazima Sveobuhvatnog izvješća o praćenju pripremljenosti Hrvatske za članstvo u EU-u*, {SWD(2012) 338}, Bruxelles, 10. listopada 2012. http://www.mvep.hr/files/file/2012/121108_izvjesceEK.pdf. (22.8.2013).
- Europska Komisija, *Radni dokument Komisije, Hrvatska, Izvješće o napretku za 2011. godinu kao prilog Priopćenja Komisije Europskom parlamentu i Vijeću, Strategija proširenja i glavni izazovi 2011. – 2012.* (COM (2011) 666), Bruxelles, 12. listopada 2011. http://www.mvep.hr/files/file/dokumenti/111012_Izvjesce_o_napretku_2011_FINAL.pdf. (22.8.2013).
- Hrvatski sabor, Plan usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije za 2013. godinu, *Narodne novine br. 18, 15. 2. 2013.* http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_18_300.html. (22.8.2013).
- Inglis K., *Enlargement and the Environment Acquis, Review of European Community & International Environmental Law*, RECIEL 13 (2) 2004. Pp. 135–151. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9388.2004.00392.x/pdf>. (17.7.2013).
- Mayhew A., *Enlargement of the European Union: An Analysis of the negotiations with the Central and Eastern European Candidate countries*, SEI working paper No. 39, Sussex European Institute, University of Sussex, Brighton, 2000.
- <http://home.aubg.bg/faculty/didar/EUR406/MayhewEnlargementNegotiations.pdf>. (23.8.2013).
- Morgera E., Durán G.M., *Enlargement and EU Development Policy: An Environmental Perspective, Review of European Community & International Environmental Law*, RECIEL 13 (2) 2004. Pp. 152–163, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9388.2004.00393.x/pdf>. (17.7.2013).
- Soveroski M., *EC Enlargement and the Development of European Environmental Policy: Parallel Histories, Divergent Paths? Review of European Community & International Environmental Law*, RECIEL 13 (2) 2004. pp. 127–134. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9388.2004.00391.x/pdf>. (17.7.2013).
- Todić, D., „Politika i propisi Republike Srbije i Evropske unije u oblasti klimatskih promena“, u Dimitrijević, D., Miljuš, B., (urs), *Harmonizacija zakonodavstva Republike Srbije sa pravom Evropske unije*, Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, Institut za uporedno pravo, Hans Zajdel Fondacija, Predstavništvo za Srbiju i Crnu Goru, 2012, str. 523–536.

- Todić, D., Dimitrijević, D., Priority goals in international co-operation of the Republic of Serbia in the field of environment and sustainable development, *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economy*, Springer. 2013. DOI: 10.1007/s10784-013-9207-4
- Todić, D., Grbić, V., „Lisabonski ugovor i politika i propisi EU u oblasti životne sredine“, *Evropsko zakonodavstvo*, 41/2012, стр. 70–83.
- Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Nemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europekse unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. *Narodne novine*, br. 2/2012.
- Vlada Republike Hrvatske, *Prijedlog Programa Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije za 2013. godinu*. Zagreb, Prosinac 2012. godine. <http://www.vlada.hr/hr/content/download/237325/3480574/version/1/file/68.%20-%201a.pdf>. (22.8.2013).
- Vlada Republike Hrvatske, *Revidirani akcijski plan za ispunjavanje preostalih obveza iz pregovora o pristupanju RH EU (slijedom ocjena EK iz Sveobuhvatnog izvješća o monitoringu od 10. listopada 2012. godine.)* <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=1207>. (22.8.2013).